

Problém tázání se

30. 6. 1980

KAZETA 1 - NEMÁME

KAZETA 2

STRANA A

Otázka (tak jako každý vrcholný myšlenkový výkon) může být zneužita, může zastírat spíše než odkrývat, může sugerovat odpověď (blbou). Ptáme se na to, o čem už něco víme, ale nevíme toho dost (nejde se ptát na něco, o čem nevíme nic). Otázka je záležitostí roviny reflexe – bez dosažení roviny reflexe není možná. Otázka jako čin – nemusí poukazovat jen na nedostatek informací, ale na nedostatek ve skutečnosti. Čím je otázka podstatnější, tím víc staví do otázky všechno to, co je.

Dříve, už v Řecku a hlavně [ve středověku] (?) se kladl důraz na myšlení kategorické, jisté; časem, zejména v nové době, se začalo prosazovat myšlení pravděpodobné; vůbec bylo opomenuto myšlení problematické (jak se tomu říkalo dřív). To tzv. problematické myšlení – respektive tázání – není na okraji; je to ústřední nerv filosofie. Určit otázku pravou a nepravou je to nejobtížnější – protože v otázce se ocitá samo tázání.

Řešení otázek je jenom prostředkem k tomu, abychom se mohli tázat na věci hlubší a podstatnější. Když se tážeme, co je to otázka, tážeme se po tom, co jsme my sami. Pravá otázka je ta, kde se nedotazujeme jen na něco cizího, ale ta, kde hlavní součástí toho, na co se dotazujeme, jsme my sami – i se svým dotazováním, my sami se stavíme do otázky. Tam se otevíráme něčemu, čím už nikterak nedisponujeme, co už není ani ve věcech ani v nás, přesahuje to každou naši kompetenci i každou naši možnost – tam v posledu zakotvujeme naše myšlení i jednání.

Takovéto pravé dotazování je pak vlastně reflexí naší ek-sistentní, ek-statické otevřenosti vůči pravdě; tou otázkou se sami stavíme do otevřenosti vůči pravdě. To, co se jeví jako nedostatečnost, se tady stává silou té nedostatečnosti – největší naše síla je v tom, že milujeme pravdu, sami sebe podřizujeme světlu pravdy a dáváme se jí k dispozici. Táže se ten, kdo nemá, neví, je si nejistý – ale nejistota se může stávat nakloněností k přijetí pravdy, protože je založena v něčem, co není v lidské bytosti.

KONEC VÝKLADU

KONEC STRANY A

STRANA B

DISKUSE

Vztah otázky a víry (respektive naděje) – reflektujeme víru, ale možná reflexe musí vyrůstat z víry. Může víra klást, ustavovat otázku? Kde se reflexe víry stává reflexí naděje?

Bůh a pravda: dva rozdílné pojmy? Ano, ale je za nimi tatáž skutečnost. Důvody pro práci s termínem a pojmem pravdy místa Boha – nemusí se ihned vysvětlovat, co pravda je, stačí dopřesňovat; termínu Bůh rozumějí jen zasvěcení. Česká tradice – u Hromádky Bůh jako pravda.

Víra a láska: nebezpečí víry sklouznout do křeče (já se dávám k dispozici) – korektiv ve vztahu s bližními; musím počítat, že nejsem sám. Církev je založena nikoli na víře, ale na naději; naděje mě uvolňuje, ale zejména k tomu, abych pobízel druhé. A korektivem toho je láska: já musím mít rád i ty, kteří toho taky moc netáhnou, protože já toho taky moc netáhnou. Láska je to hlavní, co koriguje jak orientaci života z naděje, tak z víry, aby se nedostal do jakési nelidskosti.

KONEC KAZETY 2

ZAČÁTEK KAZETY 3

STRANA A

ZE ZAČÁTKU JINÉ POZADÍ, BEZ HLUKU -> JINÝ SEMINÁŘ?

Člověk je stvořen jakožto člověk s vazbou na to ustavující – to je mýtus, tak to není, z přírodní zakotvenosti člověk vypadl. PROTI KIERKEGAARDOVI jsem říkal, že nebudu vycházet z toho původního stavu. Původní stav je nezajímavý, důležité je začít zprostředka a ukázat, jak to je.

Primordiální událost je konstrukce; konstruuji ji, abych ukázal, jak se z toho konstruuje to všechno, co tady vidíme. To je určitá poplatnost té filosofické tradici. Nejde se na to vykašlat jako ve filosofii existence, která se vyflajzla na filosofii přírody a omezila se na antropologii. U Kierkegaarda je oblast přírody zcela vyloučená. Filosofie existence vypustila přírodu ze svého zájmu, protože je založená na Kierkegaardovi – tato chyba, tento hřích je dědičný.

JÁ JSEM TOHO KIERKEGAARDA TENKRÁT NEZAZNAMENAL...

PŘEDĚL, POKRAČOVÁNÍ Z 30. 6. 1980 (7:40)

Naděje je víc než víra, láska je víc než naděje a víra, ale musí se vyložit, co to je – o to mi šlo.

Vztah ke slovu „pravda“ u nás a v Německu – u nás má asi větší zvuk. Přesvědčení, že jakási pravda je, i když na ni kašleme – to je jeden z důvodů, proč má smysl tady zůstat. K tomu, aby člověk mohl říkat určité podstatné věci, potřebuje pevnou půdu pod nohama, a ta tady je. Všude jinde by se to říkalo daleko hůř.

Ježíš vítězí na kříži, tam není triumf; v triumfu hrozí nebezpečí člověčiny. Člověk může vítězit tam, kde troskotá – ta pravá otázka je výraz troskotajícího člověka. Tam, kde se člověk dává všanc, kde pochybuje o všem, dokonce o Bohu – to je místo, kde vítězí pravda. Ježíš na kříži ani Jób nejsou v situaci zoufalství: když se vykupitel postaví nad mým prachem, z toho mluví ohromná síla – i když já budu zahuben. (Další interpretace: „můj goel“ jako advokát nebo pravda, které se Jób dovolává proti metafyzickému Bohu.)

„Člověk je měřítkem všech věcí“ u sofistů: měřítko – ten, kdo dokáže změřit; jen ve světě řeči se věci ukazují jako to, co jsou – a rozum má jen člověk. To je velmi hluboké – ale my se toho musíme vzdát: měřítkem všeho je pravda.

[Návrat k otázce po vztahu pravdy a lásky...]

KONEC STRANY A

STRANA B

Bylo by možno nahradit pojem Boha pojmem lásky? Museli bychom promyslet pojem lásky (který běžně poukazuje k sentimentu) tak, aby se v něm ukazovalo všechno, tak jako v pravdě (a ne, že je jedno, jak věci jsou – hlavně že se máme rádi).

Je třeba být solidární s lidmi, kteří to dělají jinak než já, způsobem, který se mi nezdá, ale vztah k pravdě je u nich základní – to je naděje, že když šplháme na kopec z různých stran, tak se nakonec nahoře sejdeme. A láska je v tom, že se musím vzdát definitivního kádrování lidí – že se sejdeme, i když lezou na jiný kopec nebo nelezou vůbec. Já to musím posuzovat, ale ne s poslední vahou, s posledním slovem. Musím mít základně pozitivní vztah ke svému bližnímu, i když za to v mých očích nestojí. Pravda je svrchovaným rozhodčím v tom, jestli se přidá ke mně, nebo k někomu jinému. Kdo ví, čím pravda skutečně vítězí, jestli vypjatou aktivitou, nebo základní otevřeností k druhému člověku...

Scheler: poznat druhého člověka můžu, jen když ho nejdřív miluji. Hlubším životním základem je láska před pravdou (ve smyslu pravdivého poznání) – ten nejhlubší vztah k pravdě je vztahem lásky, nikoli poznání. Není to ovšem *erós*, můj vztah lásky k té pravdě, ale *agapé*, vztah pravdy ke mně.

[O vztahu LvH s JST, jejich sporech (Bůh ≠ pravda); ZAJÍMAVÉ!] Nikdy jsem necítil, když se vůči mně vymezoval, že by mě to zasahovalo – vždycky jsem měl pocit, že míří mimo mě. Já vlastně nevím, kde dost stojí. Rezignoval jsem na to se vůči němu vymezovat; mám dojem, že ty svoje námitky říká v jakési obraně, protože přijmout nechce, a co namítnout pořádně, neví.

[Debata, kdy se začne po prázdninách, apod.]

KONEC KAZETY 3